

DAN HULEA

Deși **Pica pica** este o specie comună pe teritoriul României, cu un efectiv cuprins între 100.000-200.000 exemplare (MUNTEANU și colab. 1994), biologia acestei specii este puțin cunoscută în România, iar numărul studiilor întreprinse este redus. (GYURKÓ, ȘT. și colab. 1957, KISS, J. B. și RÉKÁSI, J.).

Metode de studiu

Între martie 1992 și martie 1994 am studiat, preferențialitatea speciei **Pica pica**, față de prezența unor factori ecologici în alegerea teritoriului de cuibărit, realizarea cuibului și modificarea acestuia pe măsura dezvoltării penajului la pui, prin observații libere asupra a 69 de cuiburi prezente în zonele: Cernăteaz - Pișchia - Bencec; Timișoara - Utvin; Satchinez - Bărăteaz din județul Timiș.

Construcția a 23 de cuiburi a fost observată anual, de-a lungul întregii perioade de cuibărit, după următorul procedeu: 15 cuiburi au fost controlate săptămânal; 6 cuiburi au fost verificate din 3 în 3 zile; 2 cuiburi au fost observate zilnic.

Rezultate și concluzii

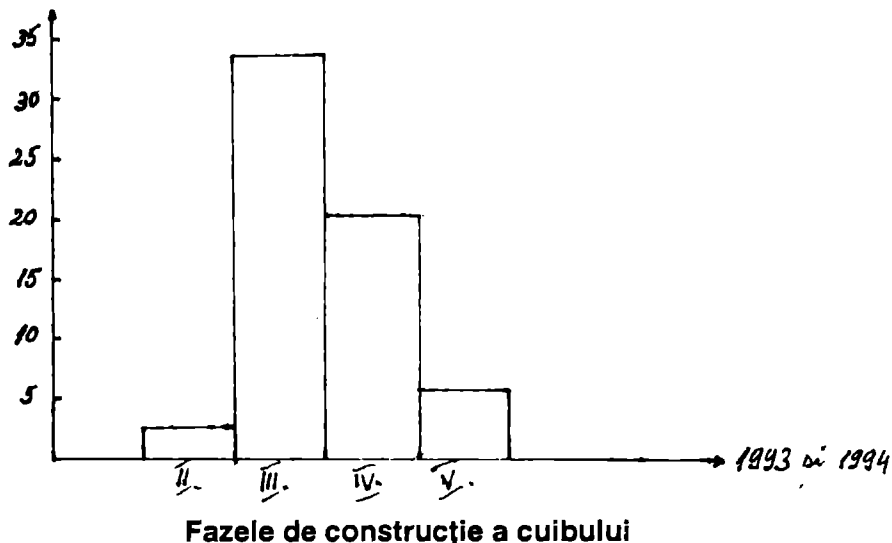
Cuiburile sunt prezente de obicei în preajma unei suprafețe agricole. În zona de silvostepă de-a lungul canalelor de drenare, sau la limita suprafețelor cultivate este prezentă specia **Prunus spinosa** (Porumbar), arbust ce asigură suportul lumnos preferat la construirea cuibului datorită:

- a) ramificării puternice a tulpinii și crengilor, care prevăzute și cu spini, permit o fixare bună a materialului de construcție.
- b) ruperea cu ușurință a crenguțelor și diametrul lor de 0,3-0,8 cm, potrivit celui căutat de **Pica**, micșorează efortul depus la construirea cuibului.
- c) creșterea arbustului în asociații aglomerate, face imposibilă prădarea cuibului de prădători tereștri.

În absența speciei **Prunus spinosa** sunt folosiți ca suport al cuibului și alți arbori, cu sau fără spini, din genurile: **Robinia**, **Pyrus**, **Salix**, **Populus**, **Quercus**.

Prezența cuiburilor în zonele umede, facilitează asigurarea ofertei trofice de origine animală, necesară puilor.

Momentul de începere a construirii cuibului, de către primele perechi devansează cu puține zile, sau coincide cu declanșarea înfloririi lui **Prunus spinosa** în jurul datei de 10 martie. Cel mai mare număr de cuiburi este finalizat până în 25-30 martie dar procesul continuă scăzând treptat în intensitate până la începutul lunii mai.



La locul viitorului cuib, perechea înnoptează repetat, fapt evidențiat de prezența excrementelor vizibile pe crengile și tulpinile arbuștilor sau a arborilor.

O pereche construiește un singur cuib anual și acesta este plasat cel mai frecvent în apropierea unuia sau mai multor cuiburi mai vechi, construite succesiv în anii anteriori, dar care datorită structurii lor compacte au rezistat în timp. De la cuibul rămas din anul anterior, este folosit materialul din componența acoperișului. Ca dovadă concludentă, menționăm că în 1993 un cuib a fost construit în cea mai mare parte, din bucăți de sârmă cu diametrul de 3-4 mm. În anul următor, a fost folosită la realizarea noului cuib, sârma prezentă în acoperișul cuibului vechi. Procurarea crenguțelor prin acest procedeu ușurează travaliul depus de pereche.

Ca loc pentru construirea cuibului sunt căutate "furcile" plasate în apropiere de vârf sau în 1/3 superioară a arbustului sau arborelui. Înălțimea maximă la care am văzut un cuib a fost de 20 m într-un plop. Distanța minimă de la sol la care am găsit un cuib a măsurat 1 m fiind instalat într-un porumbar izolat a cărui înălțime era de 1,20 m.

Durata necesară construirii cuibului de o pereche de coțofene este cuprinsă între 4-7 zile. La debutul sezonului de cuibărit perechea lucrează un număr mai mare de zile și în special dimineața. Masculul construiește alături de femelă, când este pusă baza cuibului. În continuare, masculul aduce bolurile de pământ umed și crenguțele folosite de femelă la realizarea cuibului.

Când perioada calendaristică este înaintată perechile lucrează și după prânz, iar numărul zilelor necesare terminării cuiburilor scade până la 4.

În asociațiile de *Prunus spinosa*, aglomerarea crengilor și prezența spinilor permite ca baza cuibului să fie realizată doar din crenguțe obținute prin "ciupirea" capătului proximal al crengii uscate urmate de mișcări de rotire a ciocului (STĂNESCU 1972).

Atunci când susținerea cuibului este asigurată de alte specii lemnoase alcătuirea sa debutează cu aducerea unor boluri de pământ umed prin care se fixează între ele crengile ce alcătuiesc baza cuibului. În continuare sunt aduse crengi pentru pereți, pământ pentru caliciu și concomitent începe și zidirea acoperișului.

Forma caliciului de pământ este comparabilă cu cea a unei potcoave. Are la bază o grosime de 3-4 cm, apoi pereții se subțiază spre vârf și ating o grosime de aproximativ 1,5 cm. Caliciul are în exterior o înălțime a pereților de 13-15 cm cu suprafață neregulată, iar pe interior înălțimea pereților este de 9-12 cm și cu o suprafață netedă.

Diametrul interior al caliciului este în medie de 18 cm având greutate medie de 1 kg. Diametrul interior minim, măsurat a fost de 16,5 cm iar cel maxim de 19,5 cm.

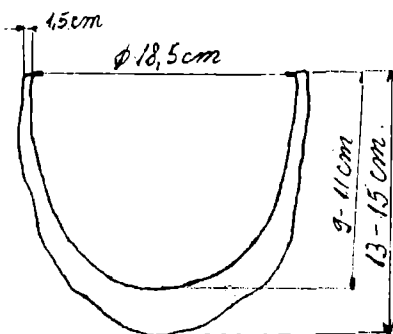
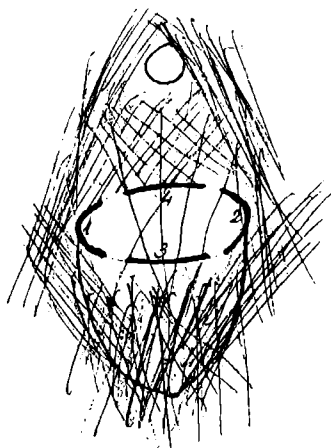


Fig. 1

Există o corelație strânsă între dimensiunile caliciului și numărul de ouă al ponteii. La cuiburile care depășesc dimensiunile medii numărul ouălor este peste 6 deci 7 și 8 ouă. Pe măsură ce este construit caliciul, înălțimea pereților acestuia crește în medie cu 2 cm pe zi. Pământul amestecat cu fire de iarbă proaspete (verzi) ce împiedică crăparea după uscarea pământului. (Fig. 2)

Aceste straturi de pământ sunt așezate după următorul procedeu: întâi este așezat pământ pe marginile plasate față în față pe diametrul situat perpendicular pe intrarea cuibului, pe o distanță de circa 5 cm. Apoi este completat spațiul situat pe partea opusă intrării, iar în final este pus pământ pe marginea din dreptul intrării la cuib. (fig. 1)

Cuibul prezintă o singură intrare fixată fie lateral la marginea caliciului, fie în partea superioară a acoperișului, deci în bolta sa și este practică de cele mai multe ori spre nord-vest sau sud-vest. Diametrul intrării este de aproximativ 9 cm.

În perioada de lucru a coșofenelor, orificiile pe care le-am practicat în acoperiș au fost reparate deși le-am reparat de câteva ori. După momentul finalizării cuibului orificiul practicat a rămas nereparat.

Uneori structura acoperișului este mai laxă și are mai multe orificii, dar acesta este rezultatul unor vicii de construcție. După terminarea caliciului, întotdeauna acesta este căptușit pe interior cu un strat subțire de iarbă uscată ce realizează o împletitură. Între finalizarea caliciului și așezarea stratului de iarbă pot trece uneori până la 7 zile.

Perechea cuibărește o singură dată pe an și folosește un singur cuib în perioada de reproducere.

Uneori perechea de coșofene este alungată de la cuibul său de către o altă pereche ce aparține altei specii cum este de exemplu **Asio otus** (parazitism fabric).

Atunci când sezonul cuibărire este la început este posibil ca depunerea ouălor să fie făcută după numai 7-25 de zile de la finalizarea cuibului, cazuri în care acoperișul are intrarea frecvent obturată devenind o structură compactă ce protejează cuibul până în momentul depunerii ponte.

În 1994 la 2 dintre cuiburile urmărite, ponta nu a fost depusă acestea rămânând nefolosite. Cuibul la specia **Pica pica** este o construcție elaborată și foarte rezistentă, ce asigură păstrarea unui microclimat corespunzător, atât oălor dar mai ales puilor golași care au nevoie de o temperatură optimă și constantă în cuib în perioada în care adulții plecați după hrană sunt absenți de la cuib.

O dată cu dezvoltarea penajului la pui, adulții "modifică" cuibul, fie prin împingerea acoperișului în lateral, realizându-se astfel bascularea sa, fie prin deschiderea vârfului acoperișului și poziționarea crenguțelor desprinse, pe ambele părți ale cuibului. Se evită astfel, printr-o ventilare mai bună a aerului supraîncălzirea puilor în cuib.

După perioada de cuibărire familia de **Pica pica** părăsește definitiv cuibul, care este folosit de alte specii de păsări ca adăpost de noapte.

Cuiburile construite în arbuști sau arbori cu spini, datorită rezistenței și inaccesibilității lor durează 2-3 ani, deși nu mai sunt folosite, comparativ cu acelea realizate în arbori fără spini care dispar adeseori datorită accesibilității lor, chiar în timpul sezonului de cuibărit fiind distruse de către "oameni"

SEQUENCES OF SPECIFIC BEHAVIOUR DURING THE CONSTRUCTION AND MODIFICATION OF THE NESTS OF THE SPECIES PICA PICA IN THE BANAT REGION

Abstract

The pairs choose for there nestle, territories who ensure to present: agricultural land, bushes of *Prunus spinosa* and a water source.

The pairs build just one nest yearly situated in the neighbour olden one, from which used the material who made the roof. The nests it is make up into 4-7 days, in period March-May.

Structure of nest: basis cup of agricultural land and roof, with one orifice used for enter and leave. The cup and roof are builder concomitant.

Though to disorder from nest it had repeated all the apirs purpose their nests.

It comes out that the alter of nest through to push the roof in lateral, when the chicks have the feathers, it makes for to ensure an enough ventilation.

BIBLIOGRAFIE

- DOMBROWSKI, R., (1946) - Păsările României, vol. 1. Fundația Regală pentru Literatură și Artă, București
- GYURKÓ, ŞT. și colab. - Contribuții la cunoașterea ecologiei coțofenei (*Pica pica*) din împrejurimile Clujului. Studii și cercetări de biologie, an. VIII, iulie-decembrie, 332-341, Editura Republicii Populare Române.
- IORDACHE, I. și STĂNESCU D., (1992) - Ornitologie Practică, Ed. Universității Al. I. Cuza, Iași.
- MUNTEANU, D. și colab., (1994) - Atlasul provizoriu al păsărilor clocitoare din România, editat de Societatea Ornitologică Română.
- STĂNESCU, D., - Agresivitate și moderare la *Corvus frugilegus* L. 1758 în timpul deranjării cuibăritului. Studii și comunicări nr. 17, 301-315. Muzeul Bruckentatl, Sibiu.
- KISS, J., B. și RÉKÁSI, J., - On the diet composition of Magpie (*Pica pica*) in North Dobrogea, Romania. A Magyar Madartani Egyesület II. Tudományos Ulise, Szeged, 1986.

Adresa autorului:

DAN HULEA
8800 Tulcea
Of. Post. 4; C.P. 15
România